

ХОРХЕ ІКАСА

Хорхе Ікаса (нар. 1906 р.) — еквадорський прозаїк і драматург. Найвідоміші його романи «Гуасіпунто» (1934), «Вулиці» (1935), «Ромеро і Флорес» (1958). Останні роки Хорхе Ікаса посол Еквадору в СРСР.

ШАБЛІ

Ландета де Гуаман гукнув, що треба вибити двері, але, перше ніж робітники встигли до цього взятися, будинок оточили п'ятдесят кінних поліцейських з шаблями наголо.

З навколишніх вулиць ринув нестримний потік людей. Великий гурт сунув од мосту Мачангара. Юрба, чимдалі більшаючи, вирувала, дихала грізним неспокоєм, наливалася силою.

— Хай відкриють фабрику — ми хочемо працювати! Ми тільки цього хочемо! — кричав якийсь чоловік, підступившись до цепу поліцейських. Од них ішов дух конюшні, гною, кінського поту, казарми. І юрба, впиваючись цим духом, щільнішала — здавалося, вона — це величезне, збите в одно тіло, і воно настовбурчує шерсть і вищиряє зуби, як озвірілий пес, готуючись напасти. Дзвеніли сталеві шаблі й остроги, цокали підкови, лунали гучні команди...

З усіх боків до цепу кидалися сповнені люті жінки.

— Паскуди!

— Продажні шкури!

— Розійдіться!

— Погляньте на цього героя — в нього штани мокрі зі страху!

— А цей! Нап'яв на себе мундира і вже думає, що може вимахувати перед нами шаблюкою!

— Опудала!

— Розійдіться! Розійдіться! — застережливо вигукував офіцер, спрямовуючи на людей свого коня.

— Ми хочемо на фабрику! Пустіть нас, негідники! — котився над площею крик.

— Розійдіться! Розійдіться! — повторював офіцер.

На розі якась стара жінка гукала до поліцейського:

— Людоньки, настав день страшного суду!.. Навіщо ти нап'яв цей мундир? Ти в ньому, як опудало!..

Поліцейський удавав, що нічого не чує. Стара піднесла голос.

— Я до тебе звертаюся, бовдуре! Кому шаблюкою погрожуєш? Ти глянь — тут твої батько й мати! Тут я — а я ж тебе малого на руках носила! Чи, може, ти помститися мені хочеш? За те, що я тебе ременем шмагала, коли ти бешкетував або в штани дзюрів!..

Люди, що стояли біля старої, зареготали. А вона не вгавала:

— Люди добрі! Ви ж бачите — я знаю його як облупленого! То слухай — ми прийшли сюди тому, що голодні, що груди наші роздирає кашель! Ти не знав? Відтоді, як ти злигався з цією шльондрою Шарлотою і пішов у поліцію, ти вернеш носа від нас, із ким ти все життя ділив горе й радіші!

Поліцейських пік сором; декого охопив розпач. Шаблі мовби важчали в їхніх руках і опускалися до землі. Поліцейські зводилися в стременах — так, наче сиділи на гарячому вугіллі. Водночас їх охоплювала злість і тривога. Щось насувалося, нависало — загрозливе, моторошне. Сліпуче виблискували шаблі...

Босий хлопчисько — продавець карамелі — крутився перед одним із поліцейських.

— Агов, Шукі! Тебе кличе матуся!..

Деякі з робітників підходили впритул до поліцейських і стиха озивалися до них — адже всі вони знали один одного, колись сиділи разом, ділили останній шматок хліба... Поліцейські робили якісь непевні жести, відвертали очі.

— Відійдіть, офіцер побачить, — казали вони теж неголосно.

Але робітники напірали — їм було несила повірити, що люди на конях, їхні сини, їхні брати, їхні товариші, їхні друзі можуть кинутися із шаблями, багнетами, рушницями — на них, які могли захищатися тільки криком і кулаками.

Юрба хвилювалася, то клекочучи ненавистю, то враз лагідніючи. Аж тут з'явився Ландета де Гуаман і голосно повідомив, що тільки-но бачив у дворі фабрики управителя.

— Хай цей собака вийде до нас!

— Ми хочемо на фабрику!

— Хай він покажеться нам на очі! — лунали несамовиті вигуки.

Людська ненависть хлюпала вже через вінця. Поліцейські настожилися. Офіцери ще раз окинули поглядами їхні шаблі, каски, рушниці. Все було напоготові.

Ось один з офіцерів випростався в сідлі. Юрба на мить завмерла — всі очі втупилися в нього. Пролунала гучна команда — і потонула в свисті, в зойках.

Юрба відчула близьку небезпеку.

— Розійдіться, хай вам чорт!

— Ні!.. Ні-і-і-і!

— Розійдіться!

— Ні!

І враз лавина коней і шабель ринула вперед. З розгону ввігналася в тисячоголове тіло юрби, розколовши його крик. Поліцейські змахнули шаблями — і шаблі засвітилися наче дубці. Юрба залеметувала. Жінки падали на землю. А шаблі змахували і сікли, сікли... Люди мчали наосліп, наштовхуючись на стіни, розбиваючись об них, падали під кінські копита. Дзвеніли стремена, хрустіли кістки, важко дихали груди — кінські та людські. І над усією цією сарабандою — суміш огидних запахів, лементу, прокльонів; все здригалося, тремтіло і конало під ударами сталевих дубців.

— Боягузи! Вбивці! Гадюки! Наволоч!

Цокають підкови по бруківці. Рубають шаблі, — по спинах, по обличчях, по плечах, по головах.

— Годі! Зупиніться! Стійте, прокляті!

І вже змовкали прокльони, вже вщухав гнів — натомість чувся плач.

Яксь жінка затуляла рану на обличчі, пальці її обкипіли кров'ю. Люди почали розбігатися, зціплювали зуби, тамуючи безсилу лютю.

— Хапайте каміння! Каміння — це наша зброя! Хапайте, чорти б вас узяли! — закричав Ландета, вискочивши на сходи, що вели до привокзальної площі.

Шаблі тремтіли в руках поліцейських, але, вимуштрувані, вони корилися командам, які палили їх пекучим вогнем. Руки їхні автоматично підіймались і опускались, підіймались і опускались, і шаблі рубали, рубали, рубали...

Схопившись за вуздечку коня, нестямно кричав Ландета, а шабля сікла, трощила його руку, рубала на криваві шматки.

— Злазь, сучий сину!

— Тягніть його! — вигукнув офіцер.

На Ландету кинулися двоє поліцейських — і все сплелося в божевільний клубок — кров, зблиски шабель, удари ногами, зуби, зуби, які впивалися в обличчя, в руки.

Ошалілий Франсіско, вимахуючи шаблею, лічив удари. Раз! — і, зойкнувши, покотилася стара жінка. Два! — і впав хлопчина з прокльоном на устах... Десять! — і пролунав відчайдушний жіночий крик. Одинадцять! — і руки піднеслися в беспорядній спробі захисту. Двадцять!.. Ні! Це неможливо!

— Долорес!..

— Я, я, мерзотнику!

— Долорес!.. Ти тут... Як... Ану, геть звідси, паскудо! — вигукнув Франсіско і натяг поводі, щоб жінка встигла врятуватися з-під копит коня. — Геть звідси! — горлав він, як божевільний, вимахуючи в повітрі шаблею.

Жінка врятувалася з-під кінських копит; вхопившись за чобіт свого коханця, вона, здавалось, хотіла виблагати в нього помилування. І раптом ззаду під'їхав офіцер:

— Чого стоїш, дурню? Хочеш, щоб нас оточили?! Не гай часу! Бий її, кляту, бий!

Франсіско спершу ледь торкався шаблею тіла жінки, але офіцерові команди, камінь, що влучив йому в обличчя, кінь, що став дибки, юрба, що збивалась круг нього чимдалі тісніше, — все це пробудило в ньому лютю проти тієї, що вцепилася в його чобіт. І, не тямлячи себе від люті, захлинаючись п'яним садизмом, він почав сікти жінку шаблею. Забув про все і сік, бив, рубав — скільки було сили...

— Ось тобі, паскудо... ось тобі!.. Ось!..

Жінка, порубана, понівечена, лежала на площі, а він все ще гасав довкола неї, й досі відчуваючи на своєму чоботі її важке тіло — воно билосся, трепетало, дихало... «Різня... справжня різня! Навіщо все це? Чи буде йому кінець?!» — пульсувала в голові думка. А шабля із свистом розсікала повітря, зляканий кінь іржав, басував, ставав дйба...

— Що ти робиш, бовдуре? Ти з глузду з'їхав чи що?

Голос офіцера привів його до тями.

В крамницях на площі перев'язували поранених, поліцейські хапали людей, які не встигли втекти.

Ландету схопили четверо. З пораненого плеча в нього юшила кров, але його все одно зв'язали й поволокли по бруці.

— Наволоч!.. Паскуди!..

Його били ногами. Він хапався за каміння, і кривавий слід позначав його шлях. І все ж таки він вибрав момент і копнув поліцейського в живіт. Той упав на брук.

— Ой! Ой! Ой!

— Куди він тебе вдарив? — кинулись до нього.

— Ось сюди..

— У самісінкий пах, негідник, влучив..

— Я його зараз уб'ю!

— Шаблею його, шаблею!

— Надіньте на нього намордник, як на собаку! Тягніть його...

Поліцейський лежав майже без пам'яті. Ландету потягли...

А наступного дня на перших сторінках газет з'явилося коротеньке повідомлення:

«В поліцейському відділку можуть записатися всі робітники, які хочуть працювати на фабриці. Запис триватиме до суботи».

З іспанської переклали

Лев ОЛЕВСЬКИЙ та Ірина СИДОРЕНКО
